

Folkhälsofrågor i Norden

Flera samverkande faktorer bidrar till att folkhälsofrågorna i Norden kommit alltmer i fokus för det politiska och professionella intresset. Den obönhörliga förändringen av demografin med en ökande andel äldre ställer nya, accelererande krav på sjukvårdsapparaten. Kraven är i vissa avseenden så omfattande att de endast kommer att kunna klaras av genom en förbättrad allmän hälsa hos de äldsta grupperna i vårt samhälle. Övervikt och brist på motion som riskfaktorer för ålderdiabetes är ett exempel, brist på motion som riskfaktor för osteoporosfrakturer en annan.

En annan fråga gäller hälsans fördelning. Trots ökande medellivslängd och minskande barnadödlighet i befolkningen som helhet ökar den relativa skillnaden i hälsa mellan olika grupper i samhället. Grupptillhörigheten kan grundas på socioekonomiska faktorer eller kön. Detta förhållande innehåller politiskt sprängstoff av oanad kraft.

En tredje faktor som fokuserat det politiska intresset mot folkhälsofrågor är WHO:s successiva utveckling av hälsobegreppet och den starka politiska förankringen WHO fått för idéer, som stödjer en mer rättvis nationell och global fördelning av hälsa: "Bridging the Gap".

De nordiska länderna har en i de flesta avseenden privilegierad ställning när det gäller hälsoläget i stort. Emellertid finns även i våra länder ojämlikheter i hälsa och fortfarande förekommer betydande exposition för kända riskfaktorer. Dessa fakta talar för att det fortfarande finns stora hälsovinster att göra även i våra länder. Trendanalyser visar också att "gamla" krämpor ersätts av "nya". I detta nummer av SMT presenteras en översikt av den folkhälsoforskning med nordisk profil, som bedrivs vid Nordiska Hälsovårdshögskolan i Göteborg (NHV). I den första artikeln presenteras skolan, dess utveckling och nuvarande verksamhet som ett nordiskt centrum för folhälsoutbildning och akademisk forskning. I de följande artiklarna ges prov på undervisnings- och forskningsområden och forskningsmetoder som erbjuds och utnyttjas vid NHV. Samtliga författare är nu aktiva medarbetare vid NHV.

Vi som sammanställt detta temanummer om nordisk hälsa ber att få tacka SMT:s styrelse för förtroendet. Samtidigt vill vi ta tillfället i akt att "göra reklam" för NHV, Nordens största centrum för folkhälsovetenskap.

Gunilla Krantz Ingvar Karlberg

Redaktörer för detta temanummer är Gunilla Krantz, lektor vid NHV, specialist i allmänmedicin och socialmedicin. Hennes forskningsområde är sociala faktorerens betydelse för kvinnors hälsa, och hon arbetar också med internationella frågor. Ingvar Karlberg är läkare och professor vid NHV, hans forskningsområde är organisation, ekonomi och utveckling av hälso- och sjukvård.